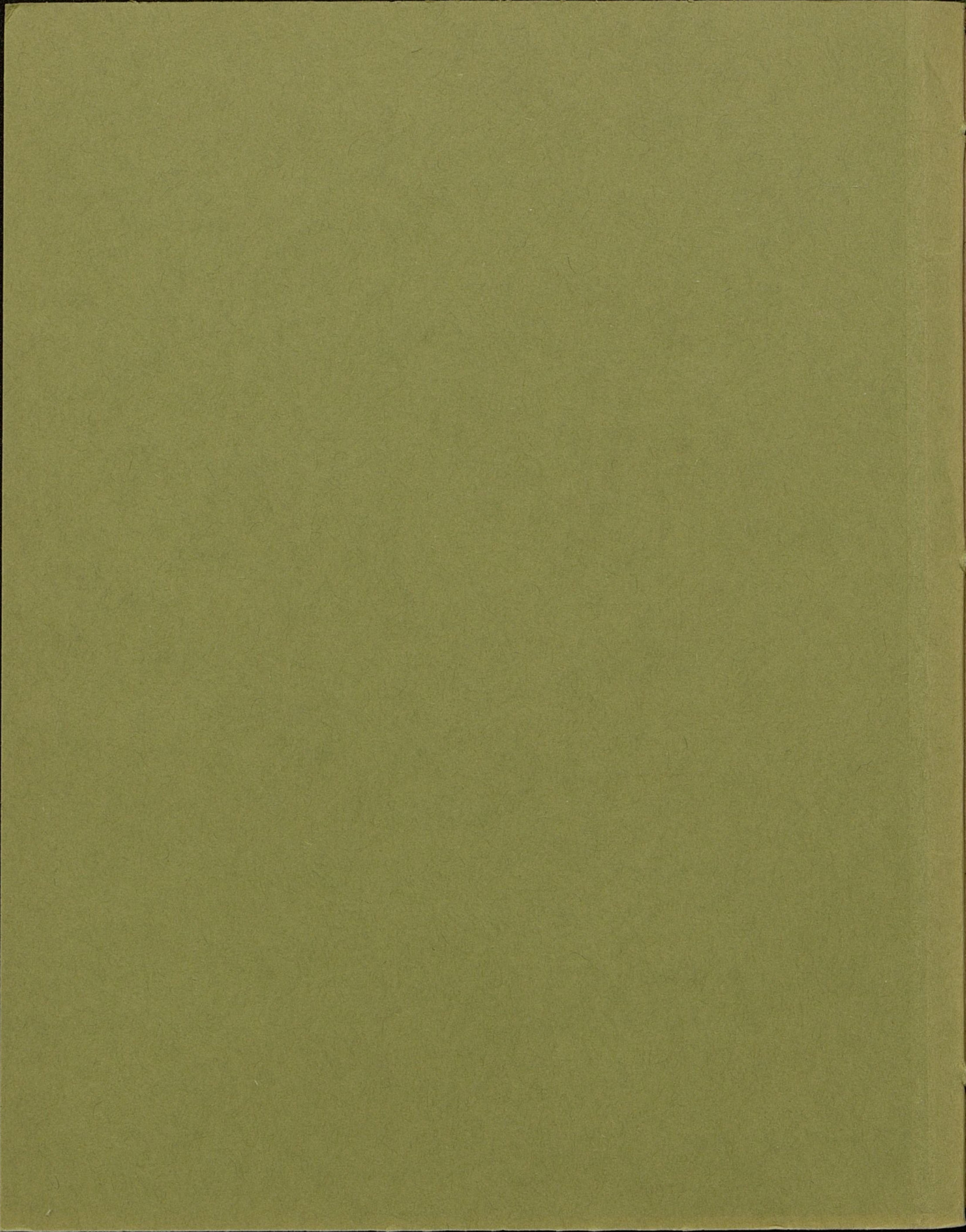

05

A

2393

BREVES OBSERVATIONES
Genuini disputandi processus,

pro quibus,

Annuente supremi Numinis gratiâ,

SUB PRÆSIDIO

M. MICHAELIS WENDELERI,

Facult. Philos. Adjuncti,

HEINRICI S THOMÆ

Mœno - Francofurtanus

publicè respondere tentabit

die II. Julij horis antemeridianis

in Auditorio minori.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr.

Anno cło lcc XXXVIII.

05 A 2393

72

Præloquium.

Quamvis cum lacte mater nostra nobis dulce propi-
navit sciendi desiderium, ita ut πάντες τῆ φήσεσι εἰδέναι
ὀρέγονται: magna tamen caligo obscurat intellectum.
Protoplastarum vitio in nos derivata, ut illinc nobile nos
alliciat desiderium, hinc spississima remoretur ignoran-
tia. Certè hominum conditio peior animalium, si
non cœlitus medicinâ aliquâ cautum esset, quâ adiuti
appetitum nostrum in tranquillo poneremus. Nam
videmus, naturam dedisse tauro cornua, cervo & lepori
veloces adcurrentium pedes, volatilibus alas, his ut sese
defenderent. Ita & nobis à naturâ aliquid concessum
esse, à quovis cordato facilè sum impetraturus, cujus ope
veritatem in quibusdam assequi possimus, non minore
certitudine, quàm aut in erudito suo pulvere sine errore
demonstrat Archimedes, datis duobus lateribus tertium
invenire, aut datis duobus numeris ἢ δεδόµενον elicit Eucli-
des. Audire enim quotidie tam multa de τῆ γνώσει aliquo
ὀφεισθέντες, qui (ut Minerva apud Homerum Diomedis ca-
liginem ab oculis abstersit) veritatem densâ nebulâ in-
volutam evolvat abstersâ inscitiae rubigine: qui funis in-
star, [qui Anachoretæ illi cœco aquatum exeunti pro sole
atque oculo fuit] aut fili [quod ad januam ab Ariadne al-
ligatum Thesea ad Minotaurum per tot cœcas Labyrinthi
ambages duxit reduxitque] omnes viæ, quâ ad veritatem
grassari solemus, difficultates nobis explicet: tanta, in-
quam encomia audire, & tamen non nisi cespitare & la-
bi posse, id esset audire sine mente sonos & inania verba.
Damnati quidem sumus ad rerum preclarissimarum,

ignorantiam, non [ut Tantalus, qui frustra captat fugientia poma] ita tamen, ut non aliqua, quæ ad Dei gloriam, nostrique usum pertinent, scire detur. Hæc cum ita sint, rectè faciunt, qui, ut ex errorum Labyrintho se expediant, de Ariadnæo filo sibi prospiciunt, h. e. Logicâ, omnium eorum, quæ scientiæ acquirendæ instrumenta dicuntur, utilissimo. Plurima & nobilissima M. Virorum hæc de re extant monumenta: Analysis C. Martini: Pædia D. J. Martini: Processus disputandi Hornæji & Scharfii: Idea Boni D. & malitiosi Sophistæ Dannenhaueri. O aurei libelli! ô cedro & marmore digni! Ex his paucas quasdam Positiones de methodo disputandi electas publicè proponimus. Prima explicat, disputare esse necessarium. 2. Objectum disputationis. 3. Personas disputantes. 4. Harum requisita. 5. Officia generalia. 6. Officium Opponentis. 7. Officium Respondentis. Deus, qui hanc potentiam disputandi homini indidit, faxit, ut hujus operæ veritatem discamus, & tueamur.

POSITIO PRIMA.

Disputare ob varietatem opinionum necessarium est.

ENODATIO.

S. I. Hoc intelligendum est, vel in genere, vel in specie de certis hominibus. Utroq; modo acceptum affirmatur. Prius statuminat naturalis necessitas. Ut enim homo est naturâ animal politicum, ita etiam naturâ discursivum: seu, ut Musica ac alia quedam potentie naturales, ita & facultas disputatoria. Adprobat hoc mentis cœcitas. Hujus enim acies post primi parentis lapsum adeò obscurata fuit, ut in plerisq;, tanquam vespertilio ad meridianam lucem, cœcutiret. Requirit hoc veritatis difficultas, quam sine prævia disquisitione non invenimus. Cum enim falsitas sit multiplex, una autem veritas, in id unicè nobis incumbendum disputando, ut veritatem

tatem in profundo puteo delitescentem in lucem protrahamus. Confirmat Christi auctoritas, & officium elenchticum, quod suis discipulis injunxit. Christum cum Diabolo, Judæis & Pbariseis disputationis ferram duxisse, plurimi Novi Instrumenti docent loca. Mandatum elenchticum, quod in statu hieratico versantibus commissum, disputando exeritur.

§. 2. Ita & posterius ex singulis hominum statibus patet, quibus ut veritatis studium incumbit, ita & pro re natâ de dubiis quasitis disputent oportet, ut veritas inclarescat satis. Omnia probent, & quæ vera proprio judicio analytico judicata fuerint, recipiant, & quæ à veritate secessum fecerint, omittant.

POSITIO SECLINDA.

Disputationis objectum est thesis, non quæ poenâ & sensu, sed ratione, indiget.

ENODATIO.

§. 1. In genere omnem thesin in dubiam venire posse, autor est Philosophus. Quomodo verò intelligendum, statim subjicit: scilicet hanc, quæ ratione, non sensu & poenâ indiget. Poenâ coercendus foret, si quis quæreret, num Deus colendus? num parentes honorandi? si quis dubitaret, num nix atra, num alba, sensum judicio destitutum esse meritò diceremus: aut, si quis negaret ignem esse calidum, igni admovendus tam diu, donec fateretur, rem ita esse.

§. 2. Questio dubia à Logicis appellatur Topica seu probabilis, quæ vera videtur, vel omnibus, vel pluribus, vel sapientibus, iisq; sapientibus omnibus, vel pluribus aut præstantioribus. Cujusmodi sunt plurima, quæ ex variis sumuntur locis. Nam non omnia possunt infallibiliter probari, ut scientia, quæ animam facit immutabilem, oriatur, ob principiorum cognitionis & probationis defectum. Quaedam enim certa, quedam incerta. Certis, ubi rectè fuerint cognita, mens assensum præbet, vel ob rei evidentiam, vel ob demonstrationem, vel ob universalem experientiam, aut testimonia non fallentia. Incerta, quibus mens langvidè suam addit calculum. Hec sunt, quæ probabiles & dubiæ vocantur Conclusiones.

A 3

§. 3. Cir

§. 3. Circa hanc dubiam questionem plurima sunt notanda:
I. Certus thesios sensus est constituendus. Nam quia haec est
litis materia, de qua disputandum, requiruntur voces certa, perspi-
cua, recepta, usitata & propria, quae certum aliquem conceptum
in intellectu legentis & audientis efformant. Si voces equivoca,
obscura, peregrina, atq; inusitata, de genuino thesios sensu fluctu-
andum est, adeoq; disputatio ipsa evadet rixosa ac verbosa, verog;
destituetur sine.

§. 4. II. Ubi thesios sensus constat, verbis rigerose non est
inharendum. Nam primò omnes λογουαχία inutilis & inutilis
est, & in verbis possumus esse faciles, si in rebus convenimus. Qui
nullà urgente necessitate, verba morose urget, crimen verbosi, con-
tentiosi, calumniosi & malitiosi non evitabit. 2. Primaria candidi di-
sputatoris cura in thesios examine ita versari, ut primariò res, hinc
verba attendat, observatis diligenter circumstantiis & variis ser-
monum generibus.

§. 5. Primò sermo est vel proprius & cautior, vel impropri-
us & quadantenus incautus. Authores enim quia affectibus
& humana infirmitati sunt obnoxij, sepe ob veritatis amorem & odij
detestationem, vel ob metum, vel disputationis ardorem, dum res
attendunt, in modo loquendi deficiunt, ut durius loquantur, vel ni-
mium exaggerando, vel nimium extenuando. Hic, qui candidus
est, verba juxta varios sensus, vel examinet, vel si res ardua, petat
ab antagonista, ut se explicet: si sensus bonus in diversis loquendi
modis, est admonendus, ut, cum idem sentiat, etiam nobiscum
loquatur.

§. 6. Deinde alius sermo est accuratus & alius popularis.
Hic sepe circumstantia suadent, ut authores vulgaribus loquendi
modis utantur, ceu liquet, ex didacticis, concionibus, colloquiis &c.
Valet hic regula: loquendum cum vulgo, sentiendum cum eru-
ditis.

§. 7. Tertò alius est recitativus, alius assertivus. Prior
quando historicè aliquid enarramus, idq; ex mente aliorum: poste-
rior, quando quis ex propria mente statuit id, quod ex rei veritate
statuendum est. Hic ea non sunt enarranti, cum haec non pro-
bet, imputanda, quae ex aliorum mente recitavit. Assertivus,
itidem

iridem geminus, probabilis & firmus: illic dubitative, hic certe, loquitur. Inde hoc ortum: aliud est dogmaticè, aliud gymnasticè scribere.

§. 8. Porro sermo alius est Logicus, alius Rethoricus: ille rem simpliciter & nudè; hic vehementer & pomposè. Rethores enim, ut factum vel valde exaggerent, vel valde extenuent, parabolicè loquuntur: multa etiam hyperbolicè inculcant, vel occasione locorum, personarum, temporum adducti, vel affectuum impetu rapti. Hic non verba, sed scopus dicentis est pensitandus.

§. 9. Deniq; sermo alius est absolutus, alius respectivus. Sic absolutè verum est: quod ex carne natum est, caro est: & quod ex Spiritu, Spiritus est. Sermo respectivus non debet extendi ultra loquentis mentem: in primis hic cautione opus est, ubi restrictio est omissa, & verba comparativum sensum sustinent. Exempla plura collegit Clariss. L. Scharf. in processu disputandi pag. 58. 59. & 60.

§. 10. III. Thesis non fit coacta & violenta. Iniquum sanè est cogere aliquem ad contradicendum, ut contrà sentiat aut disputet, cum ipse contrarium, neque sentiat, neque amplectatur, cum omnis thesis arbitraria sit necesse, hoc est, talis, quam deliberatum alicujus studium, iudicium & propria approbet voluntas.

§. 11. IV. Thesis non fit inutilis, vana, inepta & ridicula. Has questiones & contentiones devitandas esse, graviter monet Timotheus, quòd lites generent. Ars longa, vita brevis. Ergo missis iis, quæ aliàs appellantur πῶρεγῶν, omnibusque iis, quæ parum faciunt ad Ecclesie & Reipub: edificationem, ad necessaria & honesta, animus est preparandus, ut, his cognitis Deo inserviamus, religionem defendamus, & Rempub. tueamur.

§. 12. Utiles questiones sunt, quæ necessarie, & ad certum finem consequendum faciunt: inutilis, quæ & usu & fine destituntur: Suntq; vel simpliciter inutilis, quæ planè nullius ponderis, vel secundum quid. Planè inutilis sunt disputare de Scholasticorum hæceitatibus, de singularizationibus: in Physicis, de Cælo Empireo, de hypothefibus impossibili-
bus

bus: quomodo Aristoteles hoc vel istud vocabulum acceperit? quomodo amica in contradictionibus conciliatio sit invenienda? In Logicis de ordine, num primo loco de Genere, num de Specie sit agendum? *Secundum quid inutiles sunt, que usum in presenti disciplina non habent: ut in Metaphysica, de genere disputare, num sit sapientia, vel scientia? in Physicis de conceptu corporis, num sit univocus ad inferiora, num analogicus, num æquivocus? An terra, & quorsum moveretur, si abstraheretur à suo centro? Unde, si motus cœli incepisset, num ab ortu, num ab occasu? Utrum, si daretur vacuum, per illud corpus moveri posset? in Logicis, num sit Ars? an objectum sint notiones secundæ? an Prædicabilia sint entia rationis? &c. Hac, sive affirmantur, sive negentur, ad disciplina finem nihil conferent.*

S. 13. *Admodum aptè solent dicere quidam docti viri: hos Philosophos fuisse universalistas, Certè fatendum est hoc, imprimis in Physicis, ubi nucleus ab iis nunquam est fractus. Quid enim eorum disputationes, nisi materiam primam, ipsiusq; appetitum, num appetat formam Electoris, num muscæ, spirant? Si ad specialia quandoq; descendebant, ibi vel, ut mus, in pice hærebant, vel in medio subsistebant, vel de iis, que non in naturâ, sermocinabantur. Ut suis inventis aliquem conciliarent applausum, speciosos præfigebant titulos: Secretiora Physica: Distinctiones Physicæ &c. Si de fundamento queritur, non in natura, sed in Aristotele, Connimbricensibus, Complutensibus atq; aliis extat. Excluduntur ergò à cœtu Philosophantium? certè, si locum habet, quod ipsimet fatentur: non esse Philosophos, qui non ad specialia descendunt. Pertinent huc ridiculæ questiones de novo Mundo lunari, ipsiusq; incolis, de terræ loco inter Planetas, de mure papi-starum exenterato. Quod exemplum ultimum Clariss. Scharf. egregiè perstringit in processu disputandi.*

S. 14. *V. Thesis non sit manifestò vera, nec manifestò falsa. Nam quia disputationis finis principalis est veritas, secundarius nostrum exercitium, nihil hæc disceptatio ad hos fines faciet: v. g. si quis quereret, an sit Sol? an detur motus? an nix sit alba? num juvenus sit informanda? num Mathesis discenda? Hæc tam*
mani-

75,

manifestò vera, ut etiam lippis & conforibus nota. Interdum, tamen, si tam stultus inveniretur, hac qui in dubium vocaret, de his loquendum, non veritatis gratiâ, sed ut stulto ad suam stultitiam respondeatur.

§. 15. Ita & de apertè falsis qui disputat, non nisi sophisticas profert nugas, quibus veritatem obscurat, & simplicioribus glaucoma objicit: ut si quis diceret, solem non calefacere, non facere diem, Logicam nil nisi meras sophisticaciones tradere, syllogismum impedire veritatem, disputationes syllogisticas esse perniciosas &c. Si verò nonnunquam fiat, id tamen ita debet esse comparatum, ut non ab omnibus concedatur, nec quivis sciat, id esse falsum.

§. 16. VI. Thesis non pugnet cum pietate aut bonis moribus. Priores, ut antea monuimus, flagris excipiendi sunt. Hujus farine sequentia sunt: num otia sint vitanda? num voluptati sit indulgendum? an licitum scortari? an necessarium sit piè vivere? an Deus sit causa peccati per accidens? Cum bonis moribus pugnat, in publico confesso agere, de hominis conceptione, modo concipiendi, aliisque, hujus generis pluribus, cum teneris animis scandalum detur, quantumvis sua utilitate non careant.

§. 17. VII, Thesis denique non sit sublimis, ita ut mentis captum excedat. Quaedam objecta simpliciter cognita sunt impossibilia, quedam difficulter solum intelligibilia. Priorum exempla: quærere de cœli altitudine, de numero stellarum, vel etiam arenularum in mari, quantum distet extrimum cœlum à terra &c. Frustra hic cotem ingenij novacula Logica acies ad id penetrandum, cui intelligendo prorsus non sis. De posterioribus omnino, & quidem majori, diligentia sudandum est, ut veritas tandem, si non ex asse, tamen ex semisse, si non hic, tamen nonnihil indagetur. Nam in his, quæ sunt altioris, nihil simul, teste Cicerone, & inventum est & perfectum.

§. 18. Seculum nostrum suâ felicitate prisco non cedere, is fatebitur, qui plurima insignia naturæ miracula altius perpendet. Ecce enim Planetæ nova, stellæ fixæ nova, Solares macule, nec non Cometarum considerationes seculo nostro celsius & certius sese manifestarunt. Utut autem quedam ex hisce cognita fuerunt prisca, nequaquam tamen & illa tantâ certitudine asruere valuerunt.

B

Quid

127
Quid dicam de adamantinâ cali materia? de elementi Ignis situ & motu? de Galaxiâ? Sic Refractionum possessum nobile nobilem Tycho- nem authorem agnoscit. Si in his, ut difficilibus & sublimioribus, posteritas non sudasset, tam perfecta harum rerum cognitio ad nos non descendisset.

§. 19. Hujus loci est sequens questionum par: An de principiis, & contra negantem principia sit disputandum? Principia vel per se sunt lucida ac indemonstrabilia, vel nomine tenus talia, adeoque Conclusionum demonstrabilium naturam induentia. Priora sunt sententiae verissimæ & notissimæ, ut, intellectus terminis, nemo assensum ei negare possit. Notissima sunt suppositis motivis assentiendi. In Philosophia ratio assentiendi est vel contradictionis necessitas, vel objecti claritas & evidentia. Contra quæ si quis vellet disputare, ea vel evertendo, vel in dubium frustra vocando, intellectus imbecillitate laborare, & commiseratione dignus diceretur. Si est Conclusio, de hac potest esse controversia, adeoque disputatio.

§. 20. Hic illi, quibus experientia semper in ore est, non sunt audiendi: quicquid experientia dicit verum est, adeoque non disputandum. Facile enim fieri potest, ut vel non omnia ad sentiendum adfuerint requisita, vel plus debito indultum fuerit uni vel alteri experientiae, quam alia evertit. Multi quoque alienis oculis vident, & nihilominus experientiam deblaterant.

§. 21. Contra negantem principia est disputandum: 1. qui negat principia cognoscendi eaque communissima. 2. qui negat principia in sensus incurrentia. 3. qui negat paratum omnium principiorum, hoc est, omnia universalis & particularia. 4. qui negat specialia principia. Nihilominus ex superiori quâdam disciplina cum illo est agendum: aut si hoc negat, ad absurdum deducendus.

POSITIO TERTIA.

Personæ disputantes sunt Respondens & Opponens.

ENODATIO.

§. 1. Respondens est persona disputans, quæ in mutuâ collatione theses vel à se propositas, vel ex conventionem collectas propugnat, easque ab Opponentis objectionibus vindicat. Hac persona in consuetis certaminibus

26!

taminibus duplex esse solet: altera sublimior, quae Praeses indigitatur: altera nomen Respondentis, hoc est, defendentis simpliciter retinet.

§. 2. Praeses est caput Respondentis, ut hunc, si adversario non sufficienter resistat, sublevet. Et hic non est alia persona, à Respondente distincta, sed ratione sui officii pertinet ad Respondentem, ut hujus causam, tanquam arbiter primarius, promoveat. Nota, quòd nonnunquam pro re vatà & Opponentem juvare possit, ut ita sit totius disputationis quasi moderator.

§. 3. Opponens est (aliis interrogans, à veterum modo opponendi, qui nil erogando fiebat: quibusdam argumentans, quòd opponendi munus argumentandi incumbat) persona disputans, quae in collatione mutuà questionem ad disputandum propositam oppugnat, eamq; objectionibus suis expugnare conatur.

§. 4. Sunt ergò duae personae, in conatibus disconvenientes, in veritate convenientes. Prius, quòd disputatio fiat inter dissentientes, non inter consentientes: posterius, quòd veritas communis utriusq; existat finis.

§. 5. Haec personae sapissime possunt confundi, ita ut Respondens in Opponentem degeneret, & hic vicissim in Respondentem, vel ob Respondentis imperitiam, vel opponentis fraudem. Prius committitur, quando solutione argumentorum non est contentus, novasq; rationes affert, easq; argumento Opponentis opponit. Quo ipso metam suam transilit, atq; Opponentem nudum objicit latus. Nam Opponens, hac occasione data, ubi rationes à Respondente allatas examinabit, nolens volens cogetur Respondens opponere, adeoq; fiet, ut Respondens officio Opponentis, & hic Respondentis, fungatur.

§. 6. Posterius quando Opponens subdolè circumvenire Respondentem laborat, ut ad hunc onus probandi devolvat. Quod ut feliciùs procedat, solet ejusmodi syllogismos opponere, in quibus ex certà majore propositione minor resultat negativa, eaq; negativè concipiatur per impossibile: Vel alio modo, ut ab opponente ejus probatio non flagitetur. Hinc trita locutiones: tua thesis non potest probari: nullum habet fundamentum: à nullo unquam ita fuit statutum. Hinc quia minor est negativa, putant Respondenti incumbere onus probandi secundum tritum: affirmanti incumbit probatio. Hoc Respondens nisi cautè sciat avertere, iterum, statione suà relicta, ea quae sunt Opponentis, exequetur.

B 2

§. 7. Hanc

78
§. 7. Hanc permutationem esse vitiosam, horum munera evincunt. Nam 1. distinguuntur officio. Respondentis est contraria Opponentis argumentare futare, quæ theses Respondentis destruant. 2. Propriofine: istius thesin defendere; hujus destruere.

§. 8. Caterum in hoc partes Respondentis meliores sunt Opponentis, quod Respondenti, etiam affirmanti, non incumbat probatio. Valet hic Canon saltem in iis, quæ extra theses affirmantur & ponuntur. Ideoq; nullo modo ad Respondentem, hujus quantum theses attinet, pertinet, exceptis iis, quæ extra theses in respondendo proferruntur. Quomodo sit hoc amoliendum lege cap. 5. Clarif. L. Scharffii, de person. disputat. pag. 133. usque ad 42.

§. 9. Ex his duabus positionibus instar Corollarii sequitur: Disputationem esse mutuum colloquium, in quo de questione dubiâ erudire & distinctè disceptatur, ita ut unus thesin propositam infringere allaboret opponendo: alter eandem defendat respondendo.

§. 10. Disputatio primò dividitur in eam, quæ est ad rem & quæ est ad hominem. Illa, quæ disputatur ex principio genuino ac verè tali, quamvis ab adversario pro tali non agnoscat; hæc quæ ex ipsius adversarii hypothesebus, quamvis falsis, ipsum vincimus. Exempla sunt 1. Christi Matth. 19, v. 17. 2. D. Apostoli Pauli 1. Tim. 1, v. 12 & alibi. 3. Patrum contra gentes. Vid. Ideam boni disput. & mali-tiosi Sophistæ Dannenhaueri art. 7. c. 1. sect. 1. p. 50, 51, 52, 53.

§. 11. Secundò alia est ad nos, alia ad alium. Illa, quæ, aliis solitaria, non presente adversario controversiam tractamus, sive literis consignetur, sive non; Hæc, quæ adversarius contra nos suam causam agit.

§. 12. Porro secundum diversa principia, alia est ex principiis genuinis, iisq; primò vel communibus, vel propriis, secundò, vel probabilibus vel necessariis: Alia ex principiis spuris. Denique respectu facultatum, quadam Juridicæ, quadam Medicæ, & quadam Philosophicæ.

POSI-

POSITIO QUARTA.

Requisita disputantium sunt duplicia, Doctrinalia
& Moralia.

ENODATIO.

§. 1. De! disputationis objecto & personis actum est, sequitur ut de harum proprietatibus agamus. Nos Clariss. L. Scharffi vestigia tenentes, ita has sumus proposituri, ut distinctè proponantur tam ea, quæ sunt præparatoria & conflictum præcedentia, quàm ea, quæ in ipso conflictu veniunt observanda. Illa requisita, hæc officia disputantium vocabimus, benè scientes, requisita à quibusdam appellari normam (*quam faciunt geminam instrumentalem & realem*) & media, ad quæ variam variarum rerum cognitionem, insignem eruditionem & dextram rerum applicationem referunt.

§. 2. *Plura ad veram disputatorem requiri, liquet ex hujus definitione:* Disputator est analyticus omnium controversiarum, in omni scibili occurrentium ad discernendum verum à falso. *Requisita doctrinalia sunt, quæ ipsius doctrinam spectant: suntq; vel instrumentalia, quæ consistunt in apparatu illorum instrumentorum, quibus res tractari debent: vel realia, quæ consistunt in præcognitione rerum, de quibus disputatio est instituenda.*

§. 3. *Instrumenta necessaria sunt iterum duplicia:* Linguarum peritia & præceptorum Logicorum praxis. Prius innotescit partim ex consuetudine, partim ex ipsarum controversiarum conditione. *Quamvis omnes disputationes vernaculo idiomate peragi queant, ita ut Germani Germanicè, Itali Italicè, Græci Græcè disputent, tamen hoc non satis, cum sæpissimè nobis cum exteris & eruditis sit disputandum: optimi autores in omnibus facultatibus evolvendi, qui alio loquendi idiomate utuntur: quedam Linguae fundamentales, quibus res à primis autoribus sunt annotatæ.*

§. 4. *Præceptorum Logicorum possessio adeò necessaria est, ut simpliciter ad omnem, cujuscunq; etiam generis, ordinis aut materie fuerit disputatio, semper sit necessaria. Major ergò cura Logicæ, quàm Linguarum sit oportet, cum hujus major & utilitas & necessitas. Hæc enim sola est, quæ enodat instrumenta ad omnem discursum necessaria: hæc sola explicat fundamenta con-*

sequentiarum: hæc sola arma, quibus Sophistis resistimus, ministrat. Unico verbo: Logicus est totius Philosophiæ, imò omnis eruditionis instrumentum. Lege egregia Logica encomia patrum cap. 6. de requisitis disputantium Clariss. L. Scharffii à pag. 147. usq. 158.

§. 5. Totam Logicam dividunt in partem formalem & materialem, quarum illa de formâ Syllogismi, hæc de ejusdem materia agit. Ultrâq. pars urgenda. Ex prædicamentis cum aliqualis cognitio succurrat, considerandum est, ex quonam prædicamento termini alicujus Problematis sint desumpti. Nam res sunt vel supra, vel infra, vel in prædicamentis. Ex Antepædicamentis & Postpædicamentis formatur judicium de mutuâ terminorum habitudine ad prædicandum, an sit affirmativa, an negativa. Si est affirmativa, videndum est, num sit essentialis, num accidentalis, adeoq. ex natura Synonymorum & Paronymorum, idemque Generis, Speciei, Proprii, Differentiæ aut Accidentis examen instituitur; Si negativa, fundamenta ex Oppositis & Disparatis petantur oportet.

§. 6. Ita secundus & tertius (in quibus singulorum capitum usus demonstrare nimium foret operosum) Logici libri, quamvis maximè sint necessarii, nescio tamen, an quicquam in secundo magis à Sophisticis insultibus nos muniat, quàm nominum & eorundem Suppositionum, Descensionum, Status, Ampliationis, Exponibilium & veri contradicendi modi cognitio. Vide Dannenhau. cap. 2. & 3: ut & Horneji Processum disputandi cap. 4. & 5.

§. 7. In tertio insigniter prodest, consequentiam, connexiones, conclusiones, argumentationes, dextrè & expeditè posse discernere, urgere & urgente necessitate emendare: in formandis syllogismis, transformandis, reducendis & convertendis se exercere, ut forma syllogistica & promptè instituat & dextrè examinetur. Ad cap. 6. procel. disput. Horneji; nec non Clariss. L. Scharffii cap. 6. p. 159. 160. 161.

§. 8. Circa materiam attendendum, num principia sint particularia, an universalia, h. e. necessaria, an verò probabilia. Hæc accuratè intelligere, plus difficultatis continet, quàm naturam syllogismi nosse in communi, quia ista facillè adolescentes capiunt, hæc quoq. adultis negotium facessunt. Ut enim multum interest inter
scien-

scientiam & opinionem, inter principia propria & communia, atque inter id, ut noris, quare sit, & ut, tantum quod sit: ita etiam infigne discrimen sit oportet inter precepta, quibus illa, & quibus hac constant.

§. 9. Communia, ut sunt communia, non pariunt evidentem rei notitiam, sed propria. Nam ut universalis entis natura in omnibus rebus reperitur: ita etiam propositiones, quae de rebus certo modo valent, non sunt tanta, ut ex his res particularis evidenter cognoscatur. Verum in scientia universalis, in qua fiunt propria, faciunt demonstrationes. Hinc sequitur accuratam rerum notitiam ex sola demonstratione peti, minus accuratam ex syllogismo dialectico. Demonstratio enim ex propriis, argumentatio ex communibus constat.

§. 10. Porro ut accurata rei notitia in qualibet disciplina ex propriis cuiusque principis hauritur: ita etiam oportet disputatorem esse sollicitum demonstrationem h. e. certitudinem in re quacunque sectari. Sed quia admodum difficile est, hanc ubique reperire, aut re-
pertam à ceteris probationibus eruere, Dialectica succidaneam operam praestat, cujus adminiculo ex communibus principis probabiliter cognoscitur, quod ex propriis clarè percipi nequit.

§. 11. Ex his sequentia resultant Corrollaria.

I. Naturalem Logicam non sufficere ad scientiam: & sine Logica neminem evadere scientem. Hoc, quia sciens utitur demonstratione, quae fit per causam. Omnis autem demonstratio ex Logica peti debet. Illud ob magnam rerum difficultatem, naturae caecitatem, haereticorum malitiam, sophistarum astutiam, & plures magnorum virorum lapsus ex ignorantia commissos.

§. 12. II. Semper Logicè disputandum esse, & disputare, non verò formaliter, non esse disputare. Nam quo ad prius Logica explicat leges & instrumenta, quae in omni disputatione sunt observanda. Nota formaliter disputare, non solum esse expressis in certa figura & modo formatis syllogismis, sed etiam legitimam consequentiam uti, & leges Logica non postponere. Hinc sequitur & posterius. Nam si in omni disputatione iusta Logicarum regularum Lex, etiam est bona consequentia. Ergò bona forma locum obtinebit, imò ipsum & formaliter disputare, quia bona consequentia & bona

bona formare non differunt. Sin minus, non disputat, sed fallaci-
arum laqueos neētit, ita ut à baculo ad angulum colligat.

§. 13. III. Solidum dijudicandæ cognoscendæque veritatis
magisterium non in solâ formâ syllogistica consistere, sed et-
iam materiæ iudicium, hoc est, connexionis prædicati cum sub-
jecto examen requiri. Nam etsi valeat, quod syllogismus ad le-
gitimam formam non congruens sit rejiciendus, non tamen proptere-
a is, qui ad formam aliquam & modum quadrat, pronunciandus
est verus. Patet hoc primò ex sequentibus syllogismis:

Quicumque est magni viri filius est noxa.

Josephus est magni viri filius E.

Quod terram excedit, illud est majus terra.

Omnis arbor terram excedit. E.

Uterque, quamvis bonus in forma, tamen falsus. 2 Quia Syllogismus
intellectus nostri, qui tam circa vera, quam falsa versatur, prima-
rium est instrumentum. Hinc manifestum, materiæ diversitatem
parere in nobis diversam intellectus actionem, adeoque diversum Syl-
logismum. Si hoc, sequitur, omnem & solam formam à disputatore
non esse admittendam, nec omnes propositiones. Nam in his, si non
datur nexus prædicatorum cum subjectis vel essentialis vel accidenta-
lis, conclusio nullo modo vel immutabiliter, vel saltem contingenter
verè inferri poterit.

§. 14. IV. Consequentiam non esse negandam, forma Syl-
logismi bona existente. Nam consequentia propriè ad formam
pertinet, ita ut is, qui negat consequentiam, eo ipso fateatur, adver-
sarium Conclusionem deducere ex his præmissis, ex quibus non sequatur.
Hoc autem minimè gentium habet locum in his Syllogismis, ex bona
forma procedentibus, cum aliud subsit vitium, videlicet materiæ
falsitas. Ergò sic dicendum: Nego connexionem prædicati cum
subjecto.

§. 15. V. Primam curam formæ, secundam materiæ deberi.
Nam quando syllogismus forma laborat, nihil est ineptius, quam, se-
positâ formæ falsitate, ad materiam respondere, cum hic cogatur,
aut negare verissimas propositiones, aut in his, quam non admittunt
distinctionem, querere. Exemplum sit:

Nucius

Nullus Leo est arbor.

N. Quercus est Leo.

E. N. Quercus est arbor.

Conclusio, ut quivis videt, est falsa, ex veris tamen praemissis deducta. Ego Cerberum ex inferis adducam isti, qui, neglectâ formâ, respondet. Inde colligendum, quantum solœcismum committant dicentes: ut ut sit forma, ad materiam respondeo.

§. 16. VI. In demonstratione & à communibus & ab extraneis cavendum esse principiis. Ratio prioris, quia ex communibus nulla fit demonstratio: posterioris, quia fieri nequit, ut ex alio genere in aliud transiens quicquam quis demonstraret.

§. 17. VII. In dialectica argumentatione principia esse limitanda. Nam cum hæc ob suam communitatem aliter atq; aliter plerumq; se habeant, nihil est facilius, quam ut principium, alioquin verum, fallat, vel, quod malè accipiatur, vel quod malè accomodetur.

§. 18. Querimus hîc, quid sit μεταβασις eis ἀλλο γένος seu transitus in aliam disciplinam, cum sæpissimè innocentissima argumenta hac infamia notentur. Ex Aristotele Dannenhauerus ostendit, quatuor ad ejusmodi verum transitum requiri. 1. Ut subjectum, cui peregrinum principium adhibetur, planè sit diversum, ac oppositum subjecto illius scientiæ in quo illud principium est domi. Sic diversa sunt numerus & quantitas. Errant hîc, qui intelligunt per aliud genus aliam disciplinam. 2. requiritur, ut principium verum sit. 3. Ut demonstrationis gratia ejusmodi principia afferantur. 4. Ut sit principium peregrinum. Consule sect. 2. cap. 5. Dannenhau. ideæ boni disp. & malit. Soph. ut & cap. 7. processus. disput. Horneji.

§. 19. Ad realia requisita pertinet cognitio Metaphysicæ, principiorum & hypotbesium adversarij: questionum maximè disputabilium: illius discipline, ex qua theses ventilandæ desumuntur: in primis presentis materiæ, quam examinandam proponit.

§. 20. Metaphysica necessaria est, quia explicat terminos generalissimos, definitiones universalissimas & principia communia, quæ in omni disputatione occurrunt. Hæc si non didiceris, neq; legitimè his uteris, nec adversarios sinistrè adplicantes, refutabis.

§. 21. Principia adversarij, cum quo tibi res est, novisse debes, ut in
 C certa.

certamine non tantum rationibus & scripturâ, sed & propriis ipsorum principis refellas. Hoc enim auctoritatem adversarij deprimit, tuamque illustrat, cum iste nolens volens veritati assensum præbere ex propriis cogatur. Pulcrior Davidis victoria, quod suum hostem Goliathum proprio gladio jugularit. Sic hodie M. ille Theologus Jo. bannes Gerhardus p. m. qui in duobus libris, quos paucis annis ante obitum scripsit, doctrinam Evangelicam ex Romano-Catholicorum scriptorum suffragiis confirmat, de Papistis triumphat.

§. 22. Definitiones, Canones & questiones, in quas frequenter disputationes incurrunt, memoria diligenter sunt infigendæ, quia his, ut telis, Opponens, qua in Respondentem jaciatur, Respondens verò, quomodo hac salvo latere declinet, uti potest.

§. 23. Tandem materiam, de quâ præsens disputatio est habenda, accuratè & intimè cognoscat necesse est, probeq; attendat, quid controvertatur, & quid non. Historias itidem ad unguem sciat, quo tempore, qua de causa, & quibus argumentis controversia aliqua mota & agitata fuerit: quid olim responsum, & quid hodie iterum exceptum.

§. 24. Ex his iterum sequentia Corrollaria:

I. Ex falsis & incertis, vel ex non concessis non esse disputandum. Nam quod est dubium inter partes litigantes, ita, ut de eo non conveniant, nec utring; satis constet, alicujus disputationis principium esse nequit. Nam hoc respectu litigantium, qui aliàs in suis argumentationibus perpetuò principij petitionem committent, certum & minimè dubium sit oportet. Ita Ethnicus, mundum esse sex dierum spatio à Deo ex nihilo conditum, ex Mose, quem iste non recepit, non potest confundi. Sic disputaturus contra Judæos, Messiam venisse, in Novo fœdere risu excipitur, cum Judæi scripta Apostolica non recipiant.

§. 25. II. Malè disputare, qui suas hypotheses negant, Sic enim fundamenta negantur. Quid autem hæc, nisi rixæ expectandum? Hujus criminis deprehenduntur rei Papistæ; hi enim, ubi ex S. Scriptura fuerint victi, eò dilabuntur, ut hanc Scripturam, omnium Christianorum principium negent.

§. 26. Requisita Ethica sunt virtutes morales, quæ vel generalis, ut veritatis amor, vel speciales, ut pietas, justitia, modestia, Candor,

*Candor, taciturnitas &c. Doctrina sine pietate est instar gladij in manu furiosi: & qui proficit in literis, & non proficit in moribus, plus deficit, quam proficit. **Primum est veritas; haec enim est omnis disputationis finis principalis. Hunc ut obtineamus, 1. requiritur in utroque disputantium bona intentio, 2. praecogitatum opinionum & affectuum, inprimis malorum, absentia. Illa enim legitimi iudicij assensum impediunt; hi mala causae invidiae, inscitiae, non raro temeritatis, signa esse solent.***

§. 27. Pietas omnis virtutis & actionis quasi anima est. Hinc disputaturi Spiritus Sancti gratiam imploramus. Justitiam observet, ut suum cuique tribuat, gloriam Deo, & debitum colloquentibus honorem: Modestiam, ne plus, quam par, de semetipso sentiat, reliquosque contemnat: familiaritatem, cum hac disputatori auditorij favorem conciliet: Candorem & Taciturnitatem. Ille, ne alteri thesin vel responsionem affingat, haec ne nimis interpellationibus sit molestus. Ut media via, quam beati tenent, hic incedat, omnes observet circumstantias, b. e. materiam disputationis, personas, locum, tempus.

§. 28. Ex his sequentia Corollaria.

I. Sophistas, una cum variis strophis, nugis, explosionibus, illusionibus, subsannationibus, esse excludendos. Indigni enim sunt, quibus disputatio committatur: inprimis in Theologica materia, cum in hoc Sanctum Sanctorum, non nisi cum timore & tremore sit introeundum.

II. Cum rixosis, protervis atque imperitis non facile esse congreduendum. Nam cum hi, quacumque id fiat ratione, si non sufficiente solutione aut doctae oppositione, vincere tentent, satius est a disputationibus abstinere, ne ad id deducaris, ut te cum veritate prostituas.

III. Inter pocula a disputationibus esse abstinendum. Haec ventrosa jaectantia detestanda est, quia est contra ordinem. Nihil enim est inconvenientius, quam ubi latandum, ibidem de arduis questionibus in medium aliquid proferre, se ostentare, & de asini umbram disputare. Quia tales homines non raro aliorum fama insidias struunt. Nam cum ob varium temperamentum fecundi calices, hunc disertum, illum reddant mutum, non est cuiusvis, madidum vino disputare. Hinc

C a si quis

58
si quis nodum aliquem non solveret, non sequitur: Ebrius non potest.
E. neq; sobrius.

POSITIO QUINTA.

Officia disputantium sunt vel generalia vel specialia. Communia sunt, quæ tam Respondenti, quàm OppONENTI conveniunt.

ENODATIO.

§. 1. Sequuntur disputatorum officia secundum primum precedentis positionis paragraphum. Alia hinc, quæ utriq; sunt communia, alia specialia, b. e. vel conflictus proæmium vel ipsum concernunt conflictum.

§. 2. In conflictus proæmio quæ veniunt notanda, quamvis omnia ferme ex precedentibus sint clara, tamen majoris perspicuitatis gratiâ sequentia quinq; notabis: 1. Statum controversiæ recte esse ponendum. Nam hic est materia litis, ne aliàs frustra disputetur, & cæcis pugnetur ictibus. 2. Certa principia, in quibus conveniant, præmittant. Nam si in his nulla convenientia, multo minùs in illis, quæ ex principiis deducuntur. 3. Argumenta in utramq; partem excogitent, &, quid objici, quid responderi possit, sedulò ruminent. 4. Alius OppONENTIS, alius Respondentis vicem eligat, ut uterq; melius se præparare queat. 5. Captet sibi benevolentiam, & potissimum auditorum præsentium animos sua modestia sibi conciliet. Quà in re utatur exordio non prolixo, non arrogante, aut impertinente, aut à scopo alieno.

§. 3. Quæ in conflictu tenenda sunt, præter ea, quæ de disputationis requisitis sunt dicta, sequentia: 1. Tam Respondens, quàm OppONENTIS vigilet, ne vel per sophismata vel per stratagemata à scopo abducatur. Priori resistimus ex consequentiarum regulis & doctrinâ: posteriori ex legitimi respondendi modi observatione. 2. Uterque verborum suorum sit memor. Volat irrevocabile verbum. Ideoq; cavendum, ne verbis suis sibi metipsum sit contrarius, ne auditoribus vel risum vel misericordiam moveat. 3. Uterq; non tam auctoritate, quàm rationibus pugnet. Libere enim Philosophandum. Valet hinc regula trita: Amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas. 4. Utriq; annitendum, quomodo ex uno discursu plures eliciat conclusiones & adversarium ad absurdum ducat, cum fortius premi nequeat, quàm manifestè falsa concedendo.

POSI.

POSITIO SEXTA.

Officium Opponentis est vel primum vel secundarium. Primum consistit vel in proemialibus, vel in ipso conflictu. In conflictu duo sunt: Objectiones in medium proferre, easdemq; urgere. Secundum stratagematicum seu sophisticum.

ENODATIO.

§. 1. Preparatoria, i. e. proemialia, observatis observandis enucleant sequentia: 1. Inspiciat thesium ordinem atq; inscriptionem. In thesibus querat omnes ambiguitates, distinctiones & limitationes, omissa & superflua, & num status controversia rectè fuerit formatus 2. Tela, quæ in theses dirigat, fabricet. Hinc sequentia duo confectaria: (1.) Ad hunc conflictum armis instructum esse accedendum. (2.) attendendum thema præsens, cujus sit disciplina. Hoc n. modo argumenta, vel ipse facilius inveniet, vel à doctioribus mutabitur. Id quod ex aliis excerptum, frequenter in animo versabit, & ornabit aliis verbis, ut, quasi vestitu orationis mutato, cum eadem sint, alia tamen videantur. 3. Argumenta memoriæ mandet. Ingenium hoc est servile, quod ex autoribus (loquor de adultis) absq; selectu omnia descripta ex charta recitat.

§. 2. In conflictu observa, quæ jam sequuntur: 1. Legitimæ contradiceres, ne ignorationem elenchi committas, & respondentem injuria afficias. 2. Rei, in primis ei, quæ est disputationis principalis: tumultuario opere ordini, aliisque, in quibus videbis esse peccatum commissum. 3. Theseos falsitatem ostendes directè & indirectè, h. e. incommoda, quæ ex hac assertionedimanant. 4. Rationibus pugnabis. Nam est turpe nudam auctoritatem urgere & audire: jurasti in verba magistri. 5. Argumenta syllogisticè, h. e. integris propositionibus propones, ut Respondens mentem, tu responsionem percipias, tempus redimatur & ad auditorium major redundet audiendi utilitas. 6. Præmissas, si probatione indigeant, non rogatu probabis. Sic enim ob tuam promptitudinem auditorij applausum mereberis, & antagonista injicies terrorem. Parce tamen Respondenti minus exercitato, ne timidum reddas.

§. 3. Alterum in conflictu notandum est argumenta urgere. Ut non est laudandus, qui in data quacung; responsione quiescit: ita culpandus, qui cum clamore eadem chordâ oberrat. Ergò ut & hanc tui officii partem cum laude tractes, sequentia observato: 1. Responsionem examina, an sit ad formam, an ad materiam. 2. Si negatur

C 3

gatur

18
gatur consequentia, petes à Respondente vitium. Hoc enim ipsi incumbit, cum semper dicere quærat: nego consequentiam. Non valet hic: affirmanti incumbit probatio, quia de materia, non de forma est accipiendum. 3. Si vitium formæ fuerit demonstratum, id vel corrige, vel si non potueris, planè omitte. 4. Si responsio est ad materiam, videbis, an sit per distinctionem, & quod necessariò sequitur, ex distinctione data limitationem, an per negationem, an denique per concessionem. Tot enim modi sunt, ut sequens positio dabit 5. Si utraque præmissarum est concessa, inferes, etiam conclusionem esse concedendam, quia in bonâ forma ex veris non sequitur falsum. 6. Si alterutram vel utramque Respondens negat, tuarum est probare. 7. Si distinguit, attende, num distinctio habeat fundamentum, & num legitimè applicata: si utrumq; fuerit præstitum, quiesces: sin minus, Respondenti ostendes. Lege Clariss. L. Scharffii cap. 10. de urgendis argumentis, exceptionibus atque instantiis.

§. 4. Secundarium Opponentis officium consistit in tentationibus, & artificiis. Unde etiam dicitur sophisticum & stratagematicum. Hoc quia est accidentale, adeoq; ad rem non pertinet, ne pagellarum numerus fiat major, omittendum. De hoc eruditè scripsit sepe laudatus Dannenhauerus, quem consule.

DISPOSITIO SEPTIMA & ultima.
Officium Respondentis itidem vel primarium vel secundarium. Primarium vel generale vel speciale, Secundarium sophisticum.

ENODATIO.

§. 1. Generale est, argumenta Opponentis assumere & ad ea respondere. Prius, ut omnibus constet, mentem Opponentis esse perceptam, locus cogitandi de responsione detur, Opponens melius possit ruminari ea, quæ circa argumenta sunt monenda, & tandem, ut adstantes argumenti nervum melius percipiant. Ut hic Respondens sese auditoribus commendat, argumentum Opponentis repetat sine omni verborum ambiguitate, tergiversatione & prolixitate, modestè absq; sensus mutatione, cum quadam mora, partim propter auditores, partim propter semetipsum, voce clarâ, distinctâ & perspicuâ.

§. 2. Speciale consistit in solvendis Opponentis argumentis. Non repetam

82

repetam hic ea, quæ superius sunt dicta, quòd omnis quæstio à scopo aliena rejicienda, generalia non admittenda, syllogisticè disputandum, forma materiæ præferenda: sed tantùm, quæ hujus loci. Itaque omne syllogismi examen est vel Logicum vel reale. Logicum vel formale vel materiale. Logicum utrumque instituitur ex Logica: formale ex parte formali, materiale ex materiali. Reale ex disciplinis realibus.

§. 3. *Formale examen duabus absolvitur regulis: 1. Forma vel vitiosa, vel vera. Si est vitiosa, Respondens vitium ostendat, & Canonem, contra quem peccatur, proferat. Perpetuum malæ formæ indicium est, si Conclusio, præmissis veris existentibus, existat falsa. 2. Integrum argumentum, nisi corrigatur, tanquam ineptum, rejiciat.*

§. 4. *Logicum materiale examen tres sequentes regula absolvunt. 1. Conclusio est observanda, an thesin feriat, nec ne. 2. Si non ferit, b. e, si non contradicit, Opponentem accusare potest vitii, quod vocant Elenchi ignorationem: Si ferit, videndum est, ex quibus principiis Opponens Conclusionem diduxerit, & quomodo medium cum extremis cohæreat. 3. Medium cum extremis vel falsè, vel verè, copulatur. Si verè, fit illud vel absolutè, vel secundum quid. Si est falsa coherentia, responsione gemina potest uti, directâ & indirectâ: illa fit per Inficiationem, additâ negationis ratione; hæc, vel per Instantiam vel per Inversionem. Si est absoluta medii cum extremis coherentia, totum argumentum est concedendum, atq; victoria est penes Opponentem. Si secundum quid, distinctio satisfacit. Distinctione prolatâ major limitanda, & limitatione factâ, vel minor neganda, vel totum argumentum concedendum. Horum omnium fundamentum ex iis, quæ sunt dicta superius, in Positione quarta de Instrumentali seu Logico disputantium requisito, pulchrè dabitur.*

§. 5. *In reali syllogismi examine itidem tres sequentes regulas nota. 1. Prima cura sit majoris. Hæc enim plerumque existit veritatis fons. Ergò major distinguenda. Quod si enim major simpliciter concedatur, & ad minorem respondeatur, distinctione per se vel per accidens, simpliciter vel secundum quid, vel simili modo, tantum abest, ut Respondens àtiquid agat, ut etiam inepto hoc respondendi modo formam minoris aliàs bonam vitiet. 2. Responsio negativa exulet, ubi limitativa habet locum. Nam leniora Respondendi media durioribus præferenda. Adde quòd major eruditio in distinctione, quàm inficiatione, cum hæc etiam à stultis adhibeatur. 3. Major nunquam limitetur, nisi prius major fuerit limitata. Nam forma vitiabitur, quia omnis limitatio ad prædicatum pertinet.*

§. 6. *Ex hætenus positis Enodationibus sequentia extruimus Corollaria:*

I. Indi-

I. Indirectam responsionem non esse sufficientem. Non enim argumentum solvit, sed tantum ostendit, quod major non procedat.

II. Ad Conclusionem nunquam esse respondendum. Nam error semper est in alterâ premissarum, & Conclusio falsa presupponit falsam premissam. Ratio, quia ex premissis, tanquam causis sufficientibus in actu, necessaria inferitur conclusio. Neque etiam tunc respondendum est, quando ex premissis non inferitur, aut quando plus in eâ est, quam in premissis, quia tunc non est conclusio. Nunquam enim, quod vi causarum non existit causati nomen sortitur. Ergo si non est Conclusio, neq; affirmari neq; negari potest.

III. Indirectam responsionem, quæ fit per instantiam, ab Opponente non refutatur sequentibus; est diversa ratio, est disparitas in exemplis.

Nam 1. hæc responsio est aliena, quia non de similitudine & dissimilitudine, sed de majoris universalitate, quam rectè unicum exemplum destruit, quærebat.

2. Est contra Opponentem, quia ipse fatetur tacitè majorem falsæ conclusionis causam esse, cum nec formæ, nec minoris veritatem, reprehendere queat.

IV. Responsionem esse bonam; Conclusio est falsa. Ergo vel major vel minor. Quamquam dentur syllogismi in quibus ambæ præmissæ deprehenduntur false, v. g.

Omnis homo est lapis.

Omnis asinus est homo. E.

Omnis asinus est lapis.

non tamen id per se & semper est, ut artis præcepta requirunt, sed per accidens & aliquando. Simpliciter autem & semper valet disjunctivè Conclusio est falsa. Ergo vel major vel minor.

§. 7. Pari modo, ut Opponens certa stratagemata potest adhibere, quibus Respondentem circumveniat: ita, & Respondenti non desunt, ut par pari referat. Hinc hoc officium vocatur Sophisticum. Vide Dannhauerum.

CONCLUSIO.

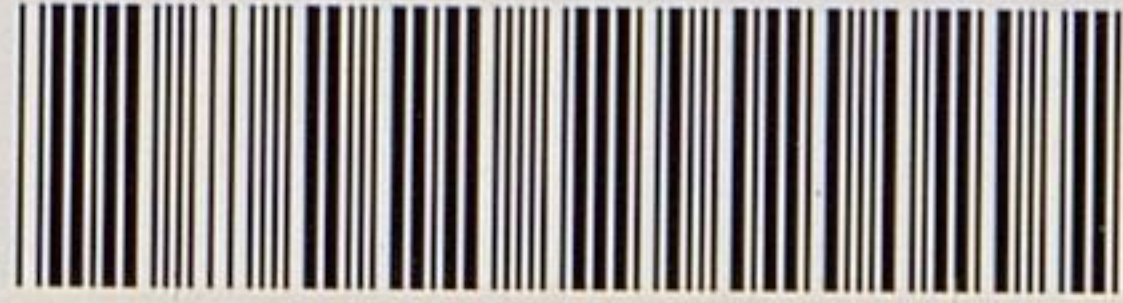
Hæc sunt, quæ proponere volebamus, h. e. compendium totius processus disputandi Clariss. L. Scharffii, Præceptoris nostri honorandi, ex quo omnia fermè desumimus. Sed neque L. Caselius prætereundus, cum hunc in Tractatu de accurato disputandi genere, consuluerimus. Exemplum non ubique addere potuimus. Officium stratagematicum & Opponentis & Respondentis omisimus, tanquam partem accidentariam. Verò enim disputandi modo percepto, facile erit, & stratagemata, de quibus uberrimè agit Dannenhauerus, & addiscere & applicare. Deo veritatis fontis, sit gratiarum actio.

05 A 2393

ULB Halle

3

003 784 525

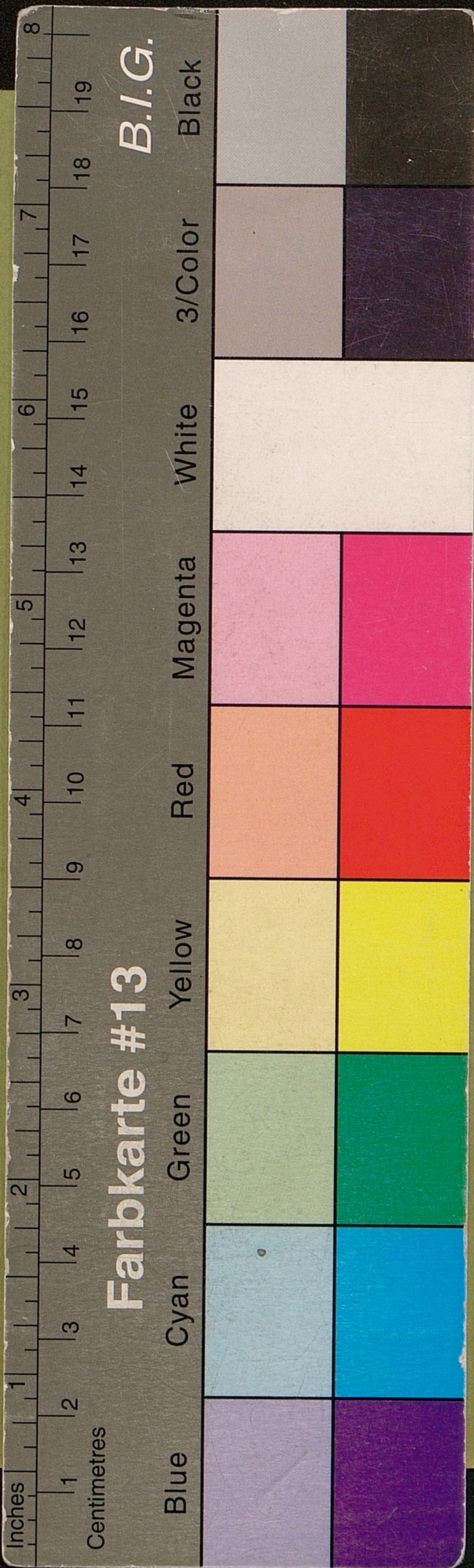

Wood

041

71.

BREVES OBSERVATIONES
Genuini disputandi processus,

pro quibus,
Annunte supremi Numinis gratiâ,
SUB PRÆSIDIO

M. MICHAELIS WENDELERI,

Facult. Philos. Adjuncti,
HEINRICUS THOMÆ

Mœno - Francofurtanus
publicè respondere tentabit
die 11. Julij horis antemeridianis
in Auditorio minori.

WITTEBERGÆ,
Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typogr.
Anno clc lcc XXXVIII.